

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspólnego komunikatu do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „W kierunku odnowionego Partnerstwa na rzecz rozwoju między UE a regionem Pacyfiku”

JOIN(2012) 6 final

(2013/C 76/12)

Sprawozdawca: **Carmelo CEDRONE**

Dnia 21 marca 2012 r. Komisja i Wysoki Przedstawiciel Unii Europejskiej do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wspólnego komunikatu do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „W kierunku odnowionego Partnerstwa na rzecz rozwoju między UE a regionem Pacyfiku”

JOIN(2012) 6 final.

Sekcja Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 19 grudnia 2012 r.

Na 486. sesji plenarnej w dniach 16–17 stycznia 2013 r. (posiedzenie z 17 stycznia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 139 do 13 – 14 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i propozycje

1.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) uważa, że cele UE leżące u podstaw odnowionego Partnerstwa na rzecz rozwoju między UE a regionem Pacyfiku są ambitne i mają szeroki zakres, jednak ma poważne wątpliwości co do zasad ich realizacji, które dotyczą głównie ochrony środowiska naturalnego i zachowania różnorodności biologicznej w regionie. Zgadza się z koniecznością działania w synergii z innymi organizacjami w odniesieniu do skutków zmiany klimatu, która wywiera ogólny wpływ na wszystkie krajowe i wielostronne strategie polityczne rozwoju oraz powoduje reperkusje o charakterze nie tylko gospodarczym, ale także społecznym. Ponadto kwestie związane ze skutkami zmiany klimatu powinny zostać ujęte w ramach wszechstronnej polityki ochrony środowiska w regionie w taki sposób, że będą ukierunkowywały spójne zachowania i działania.

1.2 EKES uważa jednak, że dla zrealizowania tego celu w zainteresowanych krajach należy wprowadzić zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju po to, by można było zmaksymalizować efekty pomocy i wykorzystać w sposób synergiczny wszystkie działania angażując przy tym aktywnie także podmioty lokalne i stosując planowanie w średnim i długim okresie.

1.3 EKES uważa, że w komunikacie powinno się zaznaczyć, że pełne korzystanie z praw i stabilna demokracja są niezbędne dla rozwoju gospodarczego kraju. Niestety, sytuacja na Fidżi, gdzie dyktatura w dalszym ciągu pozbawia obywateli ich podstawowych praw, została potraktowana bardzo ogólnikowo, natomiast zasługuje ona na zajęcie przez Europę bardziej zdecydowanego i spójnego stanowiska.

1.4 Należy wykorzystać możliwość zdefiniowania odnowionego partnerstwa na rzecz rozwoju do określenia zasad

i warunków wstępnych, które powinny służyć jako wytyczne UE dla wszystkich krajów będących beneficjentami pomocy UE, w oparciu o pełne wdrożenie zapisów Porozumienia z Kotonu. Ponadto we wszystkich krajach należy zagwarantować skuteczne praktykowanie demokracji poprzez pełne realizowanie praw podstawowych i pracowniczych oraz uczestnictwo w procesach demokratycznych.

1.5 We wszystkich krajach regionu szczególną uwagę należy poświęcić dramatycznej i niepokojącej sytuacji kobiet, które pozbawione są najbardziej podstawowych praw. Ochrona kobiet i ich prawa powinny odgrywać znaczącą rolę we wszystkich sprawach związanych z relacjami między UE a krajami regionu Pacyfiku. EKES i jego partnerzy są zaniepokojeni wysokim poziomem przemocy ze względu na płeć oraz niskim poziomem uczestnictwa kobiet w procesach podejmowania decyzji i ich obecności na wysokich stanowiskach. Te kwestie powinny znaleźć wyraźniejsze odzwierciedlenie w dokumentach i przyszłych działaniach Komisji Europejskiej.

1.6 EKES nadal uważa, iż podstawowym wyznacznikiem w tym regionie i w innych regionach zainteresowanych podpisaniem umów z UE jest umacnianie się pozycji partnerów społecznych i ogólnie społeczeństwa obywatelskiego. Z tego właśnie powodu zasadnicze znaczenie ma propagowanie i stosowanie środków pozwalających na realizację tego celu w praktyce. Mając pełną świadomość trudności związanych z położeniem geograficznym regionu, które ograniczają także strukturalne relacje dwustronne, EKES uważa, że szczególnie przydatne byłoby utworzenie sieci i wspólnego komitetu na szczeblu lokalnym i krajowym oraz, najlepiej, na szczeblu całego regionu. Te instrumenty uczestnictwa powinny ułatwić zaangażowanie partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego we wszystkie etapy formułowania, realizowania i monitorowania tych porozumień. Powinno to stać się nadrzędną zasadą. Cenna

byłaby inicjatywa sprzyjająca powołaniu do życia autentycznej rady społeczno-gospodarczej w regionie, także w celu promowania wzmocnionego dialogu społecznego i obywatelskiego oraz skuteczniejszej budowy potencjału wszystkich podmiotów lokalnych poprzez odpowiednie finansowanie.

1.7 Priorytetem dla EKES-u jest koordynacja różnych działań UE przez dyrekcje generalne Komisji zajmujące się tymi programami oraz Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (ESDZ), a także zaangażowanie WTO w tym regionie. Koordynacja jest niezbędna ze względu na niewielki zasięg administracji publicznej w zainteresowanych krajach. Podejście to mogłoby stanowić okazję do podjęcia zdecydowanych działań ESDZ w nadziei na bardziej stanowcze posunięcia w ramach polityki zagranicznej UE w oparciu o lepszą koordynację pomiędzy państwami członkowskimi.

1.8 W komunikacie Komisji Europejskiej położono silny nacisk na kwestię klimatu. EKES zwraca jednak uwagę, że do rozwiązania problemów związanych z klimatem konieczny jest rozwój gospodarczy. Mając na uwadze zapewnienie trwałego, zintegrowanego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu i rozwojowi regionu, EKES uważa, że kluczowe znaczenie ma zagwarantowanie spójności pomiędzy rozwojem a działaniami w zakresie ochrony środowiska oraz działaniami w innych sektorach, jak np. handel, rybołówstwo, rolnictwo, bezpieczeństwo żywności, badania i wsparcie dla praw człowieka i demokracji. Kryteria udzielania pomocy muszą opierać się na jasno określonych i z góry przyjętych przesłankach, uwzględniających w późniejszych fazach monitorowanie programów i koordynację działań różnych darczyńców.

1.9 EKES zgadza się, że należy rozróżnić działania w zależności od tego, czy dotyczą one krajów ACP czy też terytoriów zamorskich, a także od różnych sytuacji instytucjonalnych i rozwoju poszczególnych krajów w celu optymalizacji możliwości integracji regionalnej. Należy także ocenić sytuację terytoriów zamorskich, których rozwój jest bardziej zaawansowany w porównaniu z innymi krajami i które to terytoria otrzymują już środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju oraz korzystają z pomocy dwustronnej. Działania takie powinny być skoordynowane z programami przeznaczonymi dla innych krajów w regionie. Omawiane terytoria powinny stanowić ważny punkt odniesienia dla upowszechniania praw, wartości i dobrych praktyk w polityce UE skoncentrowanej na wzroście sprzyjającym włączeniu społecznemu.

1.10 Gdy chodzi o umowy handlowe, wskazane byłoby, w świetle obecnych trudności, dążyć do zawarcia porozumienia regionalnego wykraczającego poza umowy dwustronne, mając jednak na uwadze fakt, iż z wyjątkiem sektora rybołówstwa, w kategoriach wymiany handlowej mamy tu do czynienia z niewielkimi gospodarkami.

1.11 Ponadto EKES uważa, że UE powinna uważnie śledzić negocjacje prowadzone w odpowiedniej komisji ONZ w sprawie praw morskich związanych z szelfem kontynentalnym, zwłaszcza jeśli chodzi o region będący przedmiotem niniejszej opinii.

2. Wprowadzenie

2.1 Jak już zauważono, UE zawarła różne partnerstwa z regionem Pacyfiku. Odnowione partnerstwo obejmuje 15 niezależnych państw wyspiarskich⁽¹⁾, 4 kraje i terytoria zamorskie (KTZ)⁽²⁾, Forum Wysp Pacyfiku oraz Australię i Nową Zelandię, które są kluczowymi członkami Forum, a zarazem partnerami postępującymi według podobnych zasad. W nawiązaniu do strategii z 2006 r., celem partnerstwa jest zarówno wzmocnienie roli, jaką UE odgrywa w regionie z uwagi na fakt, że jest w nim drugim po Australii największym darczyńcą, jak i wniesienie wkładu w rozwój gospodarczy i społeczny całego regionu, w uznaniu potrzeby zapewnienia pełnego poszanowania praw oraz wzmocnienia instytucji demokratycznych.

2.2 W oparciu o Porozumienie z Kotonu (UE-AKP), UE w omawianym komunikacie planuje skoncentrować swoje działania w regionie Pacyfiku na kilku podstawowych celach zgodnie z własnym Programem działań na rzecz zmian⁽³⁾:

- wspieranie spójności inicjatyw na rzecz rozwoju, działań w dziedzinie klimatu oraz polityki UE w innych obszarach, takich jak handel, środowisko, rybołówstwo czy badania naukowe, z działaniami wspierającymi prawa człowieka i demokrację;
- dostosowanie i usprawnienie metod przekazywania przez UE oficjalnej pomocy rozwojowej (ODA) oraz bardziej intensywnego finansowania działań w regionie Pacyfiku w związku ze zmianą klimatu w celu zwiększenia łącznej wartości dodanej, poprawy efektów, wpływu i skuteczności;
- pobudzanie pomyślniej integracji regionalnej poszczególnych KTZ regionu Pacyfiku oraz zwiększanie ich potencjału, tak aby mogły propagować istotne dla UE wartości i stać się katalizatorami zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu i rozwojowi społecznemu w tym regionie;
- opracowanie wraz z państwami Pacyfiku konkretnego programu zagadnień związanych z wspólnymi interesami, które wymagają poruszenia na forum ONZ i innych organizacji międzynarodowych;
- aktywna współpraca z partnerami o podobnych poglądach z myślą o podjęciu kluczowych zagadnień w obszarze praw człowieka oraz umocnieniu procesów demokratycznych w całym regionie.

⁽¹⁾ Wyspy Cooka (bez prawa głosu w ONZ), Sfederowane Stany Mikronezji, Fidzi, Kiribati, Wyspy Marshalla, Nauru, Niue (bez prawa głosu w ONZ), Palau, Papua-Nowa Gwinea, Samoa, Wyspy Salomona, Timor Wschodni, Tonga, Tuvalu i Vanuatu.

⁽²⁾ Polinezja Francuska, Nowa Kaledonia, Pitcairn oraz Wallis i Futuna.

⁽³⁾ Komunikat Komisji: Zwiększanie wpływu unijnej polityki rozwoju – Program działań na rzecz zmian, COM(2011) 637 final z 13.10.2011.

Unia Europejska, uważana przez partnerów lokalnych za lidera w walce ze zmianą klimatu i jej skutkami, zamierza wzmocnić w odpowiedzialny sposób swoją obecność w regionie.

2.3 Większość krajów i terytoriów wysp Pacyfiku stanowi niewielki obszar pod względem liczby mieszkańców, ale znaczący pod względem powierzchni i różnorodności, co jest przyczyną wielu problemów wynikających z położenia geograficznego. Obszary te tworzą niestabilną i delikatną całość, połączoną m.in. ekosystemem morskim, która posiada niepowtarzalną wartość zasługującą na uwagę i ochronę.

2.4 Nie chodzi tu o cel łatwy do zrealizowania, nie tylko z powodów podanych w komunikacie, lecz także z uwagi na ograniczenia nałożone na politykę zewnętrzną UE w następstwie kryzysu gospodarczego, co może mieć wpływ na przyszłe Porozumienie z Kotonu po 2020 r. Jednakże z uwagi na swoje położenie (bliskość państw takich jak Chiny i Japonia) kraje te mają znaczenie strategiczne dla UE. Bardzo przydatne byłoby w tym kontekście zwiększenie zaangażowania w kraje i terytoria zamorskie oraz lepsze wykorzystanie ich potencjału w celu rozpowszechniania strategii politycznych UE oraz wdrażania programów i kultury prawnej UE. Na pewno przyniosłoby to korzyści obu stronom.

3. Aspekty pozytywne

3.1 Zwraca się uwagę na wpływ zmiany klimatu i poważne konsekwencje tego zjawiska w całym regionie, gdy chodzi zarówno o stabilność ekosystemu, nawet w stopniu zagrażającym jego istnieniu, jak i ryzyko wynikające z narastających dysproporcji w zrównoważonym wzroście zaangażowanych krajów, nie tylko ze ściśle gospodarczego lub budżetowego punktu widzenia, lecz także z perspektywy politycznej i społecznej, z czym związany jest mnożnikowy efekt zagrożeń, który ogranicza nawet realizację milenijnych celów rozwoju.

3.2 Zwraca się uwagę na potrzebę zintegrowanych działań różnych międzynarodowych podmiotów świadczących pomoc zarówno dwustronną, jak i wielostronną, która jest obecnie zbyt rozproszona, aby mogła być w pełni skuteczna. Należy usprawnić stosowane instrumenty finansowe i zwiększyć wpływ samej pomocy.

3.3 Konieczna jest koordynacja działań z instytucjami międzynarodowymi. Komunikat Komisji odnosi się przede wszystkim do ONZ w kontekście skutków zmiany klimatu.

3.4 Zwraca się uwagę na współpracę regionalną i potrzebę rozwinięcia (jeśli nie opracowania od początku) programów sektorowych i planów rozwoju, wspieranych przez organizacje regionalne, w celu ułatwienia podejścia zintegrowanego do pomocy i zarządzania nią w uzupełnieniu regionalnych strategii rozwoju.

3.5 Dialog z lokalnymi instytucjami jest niezbędny dla określenia programów pomocy i dla rozłożenia odpowiedzialności za ich realizację.

3.6 Zwraca się uwagę na konieczność poprawy skuteczności działań, z położeniem szczególnego nacisku na potrzebę opracowania wraz z krajami korzystającymi ze wsparcia wspólnych mechanizmów monitorowania, zarządzania i realizacji. Potrzebne są bardziej szczegółowe informacje na ten temat.

3.7 Potrzebna jest analiza metod przyznawania pomocy przez darczyńców dwustronnych i wielostronnych, z podkreśleniem konieczności dostosowania metod przyznawania pomocy w sposób uwzględniający trudności, jakie napotykają małe organy administracji krajów i terytoriów wysp Pacyfiku. Należy przy tym zwrócić uwagę na problemy krajów korzystających ze wsparcia przy włączaniu pomocy do krajowych programów rozwoju, zakładających ukierunkowane działania na rzecz poprawy budowania potencjału („*capacity building*”) instytucji krajowych.

3.8 Wyraża się zaniepokojenie przypadkami naruszeń praw człowieka na Fidżi, które Komisja zamierza monitorować, jednakże bez konkretnego wskazywania jakichkolwiek dodatkowych warunków wstępnych przyznawania pomocy.

4. Uwagi krytyczne

4.1 Komunikat Komisji jest zasadniczo niejasny co do sposobu, w jaki UE zamierza określać i rozwijać działania wykraczające poza cele krótkoterminowe (ważne, ale częściowe), o ile zamierzamy wpływać w przyszłości na rozwój zrównoważony regionu. Chodzi tu o wyjątkowy i rozległy region z wielką liczbą małych lub bardzo małych krajów w kategoriach liczby ludności, które jednak zajmują znaczący obszar pod względem geograficznym. Kraje te reprezentują różne podejścia i różne rozumienie potrzeby środków, których celem jest rozwój zrównoważony w długim okresie oraz inne rozumienie zasad, które powinno się stosować na szczeblu krajowym oraz na wodach terytorialnych i międzynarodowych, które wyznaczają granice pomiędzy tymi krajami.

4.2 EKES uważa, że niezbędne jest zintegrowane, długookresowe podejście, uwzględniające wspólną odpowiedzialność wszystkich podmiotów działających w tym obszarze, niezależnie od tego, czy są to instytucje międzynarodowe, inne kraje, czy też podmioty lokalne. Propozycja Komisji dotycząca partnerstwa musi uwzględniać negocjacje w sprawie przeglądu nowego budżetu wspólnotowego, nowe priorytety, które zostaną wskazane w milenijnych celach rozwoju po 2015 r. oraz proces, który zostanie uruchomiony w związku z nowymi negocjacjami w sprawie Porozumienia z Kotonu.

4.3 W przytoczonych celach powinno się poświęcić więcej uwagi zintegrowanemu rozwojowi w regionie Pacyfiku, polityce rozwoju i sektorom objętym działaniami. Przykładowo o rolnictwie i bezpieczeństwie żywności mówi się tylko w kontekście zmian klimatycznych w regionie. Rolnictwo jest podstawą żywotności obszarów wiejskich. Jakkolwiek rolnictwo ogranicza się głównie do upraw na potrzeby własne – jedynie trzcina cukrowa i olej palmowy są eksportowane na większą skalę – istnieje problem zarządzania zasobami naturalnymi i wykorzystywania ziemi uprawnej w sposób zgodny z rozwojem zrównoważonym. Komitet zwraca uwagę, że wskutek europejskiej reformy polityki cukrowej w 2006 r. niektóre kraje utraciły swoją uprzywilejowaną pozycję, a co za tym idzie także miejsca pracy.

4.4 Komisja Europejska kładzie nacisk głównie na zagrożenia związane ze zmianą klimatu, czyli na kwestię kluczową dla przetrwania pewnych krajów i ekosystemu (rosnący poziom wód, wylesienie, zasolenie warstw wodonośnych, wzrost temperatury morza, itp.). Dlatego też Komisja proponuje przydzielenie środków przede wszystkim w tej właśnie dziedzinie. Powinno się wzmocnić zintegrowane i spójne programy rozwoju zrównoważonego i wzrostu, natomiast zobowiązania powinny zostać określone przez kraje otrzymujące pomoc. W tym celu pożądane byłoby także zaangażowanie sektora prywatnego, w szczególności MŚP.

4.5 EKES wskazuje, że potrzebne jest zintegrowane podejście strategiczne do kwestii pomocy, zaś komunikat jest dobrym początkiem. Powinno się zachęcać dyrekcje generalne Komisji, mianowicie DG DEVCO, DG ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa, DG Trade, DG SANCO, DG RTD oraz ESDZ do skuteczniejszej koordynacji wspólnych działań⁽⁴⁾, gdyż pozwoli to na poprawę spójności polityki UE.

4.6 W szczególności sektor rybołówstwa, który ma zasadnicze znaczenie dla wszystkich krajów regionu Pacyfiku, ale także dla UE z uwagi na wysoki poziom wywozu (zwłaszcza tuńczyka) do krajów Unii, powinien być traktowany ze szczególną uwagą, gdy chodzi o stosowane działania, z uwagi na

(4) Całkowita wartość pomocy na rzecz rozwoju i pomocy w związku ze zmianą klimatu przekazywanej krajom regionu Pacyfiku i KTZ z budżetu UE i Europejskiego Funduszu Rozwoju (EFR) wyniosła około 785 mln EUR na lata 2008–2013. Nie uwzględniając programów krajowych, w latach 2008–2013 wartość początkowych środków we współpracy regionalnej między UE a regionem Pacyfiku wynosi ok. 95 mln EUR, w uzupełnieniu środków z programu tematycznego instrumentu finansowania współpracy na rzecz rozwoju. Celem programu współpracy regionalnej między UE a regionem Pacyfiku jest budowanie potencjału regionu w kategoriach integracji gospodarczej i handlu regionalnego (45 mln EUR), wspieranie społeczeństwa obywatelskiego i poprawa zarządzania finansami publicznymi (10 mln EUR), oraz promocja zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi (40 mln EUR). Ponadto Komisja Europejska zapowiedziała uruchomienie instrumentu na rzecz inwestowania w regionie Pacyfiku („Pacific Investment Facility”), w celu zwiększenia inwestowania w kluczową infrastrukturę, co ma poprawić konkurencyjność regionu na rynkach światowych i pobudzić wzrost gospodarczy, zmniejszyć ubóstwo, finansować instrumenty ekologiczne i pomóc dostosować się do zmiany klimatu.

konieczność utrzymania produkcji i ekosystemu w stanie zrównoważonym oraz potrzebę zapobiegania nadmiernym połowom zagrażającym przyszłości sektora rybołówstwa. EKES ocenia pozytywnie działania podjęte przez Unię w walce z nielegalnymi połowami, polegające na stosowaniu przepisów UE mających na celu zniechęcanie do nielegalnych połowów (które nie zostały zgłoszone i nie są uregulowane przepisami [tzw. INN]), zapobieganie im oraz ich wyeliminowanie. Na podstawie tych właśnie regulacji Komisja poinformowała dwa kraje (Vanuatu i Fidżi) o możliwości uznania ich za kraje niewspółpracujące w walce z nielegalnymi połowami, które nie zostały zgłoszone i nie są uregulowane przepisami.

4.6.1 Z tych względów UE powinna utrzymywać preferencyjne systemy handlowe z AKP, tak jak to miało ostatnio miejsce w przypadku kilku krajów regionu⁽⁵⁾, nawet jeśli w przypadku UE należy uwzględnić niebezpieczeństwo zakłócenia konkurencji w stosunku do innych podmiotów sektora.

4.6.2 EKES zdaje sobie sprawę z obiektywnych trudności występujących w omawianym sektorze, pozytywnie ocenia trzy porozumienia o partnerstwie podpisane z Kiribati, Wyspami Salomona i Sfederowanymi Stanami Mikronezji, lecz ma nadzieję, że zostanie zawarta kompleksowa umowa ze wszystkimi zainteresowanymi krajami w sprawie reguł mających zastosowanie na wodach terytorialnych i międzynarodowych w tym regionie.

4.7 W ramach koordynacji różnych środków wspomaganie handlu, której istota została słusznie podkreślona w komunikacie, Komisja nie wspomina w ogóle o działaniach WTO w tym regionie, chociaż sześć krajów będących wyspami Pacyfiku jest członkami tej organizacji i korzysta z programów oraz specjalnych ulg.

4.8 Handel (WTO): Fidżi, Papua Nowa Gwinea, Wyspy Salomona, Tonga, Samoa i Vanuatu są członkami WTO. Organizacja ta stara się, poprzez różne umowy stowarzyszeniowe, zapewnić stabilny i zintegrowany system handlu na szczeblu regionalnym, w celu optymalizacji korzyści, bardziej efektywnego wykorzystywania zasobów i osiągnięcia korzyści skali.

4.8.1 Staraniem WTO w 2004 r. w Genewie powstało Biuro Przedstawicielstwa Wysp Pacyfiku (Pacific Islands Forum Representative Office), którego celem jest ułatwienie większej integracji systemów administracyjnych i promowanie budowania potencjału w dziedzinie handlu i programów wielostronnych, mających decydujące znaczenie dla tych niewielkich gospodarek.

(5) Zob. NAT/459, *Sytuacja unijnej floty do połowów tuńczyka tropikalnego i związane z nią wyzwania*, sprawozdawca: Gabriel SARRÓ IPARRA-GUIRRE, Dz.U. C 48 z 15.2.2011, ss. 21–26.

4.8.2 Wydaje się zatem tym bardziej celowe, aby UE, także w oparciu o Porozumienie z Kotonu, nawiązała ściśle i znormalizowane stosunki z Biurem Przedstawicielstwa w Genewie i z WTO. Konieczne jest przyjęcie skoordynowanego podejścia, zwłaszcza ze względu na ograniczony zasięg administracji publicznej w wielu zainteresowanych krajach. Umożliwiłoby to skoordynowanie inicjatyw na rzecz wsparcia tych gospodarek z wykorzystaniem programów pomocy technicznej, które są już realizowane, lecz nie są skoordynowane na szczeblu międzynarodowym. Należy do tego dodać długi okres wolnego i niestabilnego wzrostu gospodarczego oraz ogromne różnice pomiędzy krajami – Papua Nowa Gwinea i Wyspy Salomona skorzystały z wyższej stopy wzrostu dzięki cenom surowców, podczas gdy Fidżi i Samoa, a więc kraje o słabej gospodarce, musiały zmagać się z kłęskami żywiołowymi⁽⁶⁾.

4.8.3 Należy ponadto poświęcić szczególną uwagę rozwojowi MŚP, sprzyjąc utworzeniu regionalnych służb pomocy MŚP, i próbować ustanawiać je na szczeblu międzynarodowym z wykorzystaniem już istniejących środków i programów WTO, MFW i Banku Światowego, także gdy chodzi o rozwój obszarów wiejskich.

4.9 W komunikacie KE słusznie zawarto odniesienie do zagrożeń socjalnych, przed którymi stoją te wyspy na skutek związku z niskim poziomem rozwoju gospodarczego, znaczną skalą emigracji wykwalifikowanych pracowników, którzy nie znajdują możliwości zatrudnienia na miejscu, a także skutkami zmiany klimatu. W świetle danych Banku Światowego Wyspy Salomona, Vanuatu, Samoa, Kiribati, Timor Wschodni i Tuvalu zaliczają się do grupy krajów najsłabiej rozwiniętych (LDC), o wysokim wskaźniku ubóstwa. W samej Papui Nowej Gwinei, największym spośród państw Pacyfiku, ponad 40% ludności żyje poniżej granicy ubóstwa. Dane te wywierają wpływ na realizację milenijnych celów rozwoju i wskazują na potrzebę skoordynowanych działań na szczeblu międzynarodowym. Jednakże w komunikacie nie wspomina się o pracach różnych agencji ONZ na rzecz wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego.

4.9.1 Różne programy agencji ONZ są niezbędne, zaś Komisja powinna zachęcać do ich wykorzystywania, ponieważ przyczyniają się one do powstania niezbędnej świadomości i rozwoju potencjału pozwalającego na „absorpcję” i wzmocnienie pomocy pochodzącej od różnych darczyńców, w tym UE. Poza tym sprawiają one, że większą część odpowiedzialności ponoszą krajowe instytucje oraz podmioty społeczne i obywatelskie oraz stymulują tworzenie instytucji demokracji uczestniczącej.

⁽⁶⁾ IMF: Regional Economic Outlook, Asia and the Pacific, Navigating an Uncertain Global Environment while building inclusive Growth (październik 2011 r.).

5. Prawa i demokracja, swobody związkowe, sytuacja na Fidżi

5.1 Międzynarodowe instytucje finansowe uważają wyspy Pacyfiku za jedne z najmniej uprzywilejowanych obszarów na świecie. Są one daleko położone, słabo zaludnione, odznaczają się wysokim poziomem emigracji, niskim poziomem kształcenia i szkolenia, wielkimi niedostatkami w zakresie kwalifikacji, handlu i międzynarodowej działalności gospodarczej.

5.1.1 Wydaje się, że najtrudniejsza sytuacja dotyczy ludzi młodych, co jest wynikiem działania kilku czynników, takich jak odległość geograficzna, ograniczenia rozwoju gospodarczego (małe gospodarki słabo zintegrowane ze sobą oraz małe rynki wewnętrzne) oraz sytuacja demograficzna odznaczająca się bardzo szybkim wzrostem liczby młodych ludzi w wieku produkcyjnym⁽⁷⁾. Australia uruchomiła program pracy sezonowej dla krajów regionu Pacyfiku, znajdujących się w najtrudniejszym położeniu. Można byłoby propagować i zastosować podobny środek także w odniesieniu do pozostałych krajów regionu.

5.1.2 Dramatyczna i budząca zaniepokojenie jest sytuacja kobiet, gdy chodzi o zakres ich wyzysku i degradacji oraz bardzo skromny postęp w zakresie poszukiwania skutecznych rozwiązań. Kobiety w dalszym ciągu są silnie dyskryminowane, co wynika zarówno z ich praktycznie nieistniejącego udziału w oficjalnym rynku pracy i nieobecności w życiu politycznym, jak i z szeroko rozpowszechnionego naruszania podstawowych praw, w tym zdarzających się nadal aktów przemocy na dużą skalę. Nie chodzi tu tylko o zjawisko kulturowe, lecz także o kwestię stworzenia możliwości zatrudnienia, integracji i uczestnictwa. Należy wyraźnie odnieść się do planu działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn w ramach rozwoju na lata 2010–2015, który to plan wzywa m.in. do przyjęcia dokładnych wskaźników udziału kobiet w instytucjach krajowych.

5.2 Warunkami wstępnymi polityki pomocy i współpracy UE jest przestrzeganie praw człowieka i zasad demokracji. Obejmują one prawa związków zawodowych, uznane na szczeblu międzynarodowym w ośmiu podstawowych konwencjach MOP.

5.3 Porozumienie z Kotonu także uznaje podstawową wartość poszanowania praw człowieka i instytucji demokratycznych w tworzeniu stabilnej i dochodowej gospodarki. Komunikat dotyczący strategii regionalnej nie poświęca niestety wystarczająco dużo uwagi mającym obecnie miejsce poważnym naruszeniom, zwłaszcza na **Fidżi, będącej jak wiadomo drugą co do wielkości wyspą regionu pod względem powierzchni i liczby ludności.**

⁽⁷⁾ W Samoa na 4 tys. młodych ludzi poszukujących pracy zaledwie 500 znajduje zatrudnienie, w Vanuatu proporcja ta wynosi 700 na 3 500, a na Fidżi stopa bezrobocia młodzieży wynosi ok. 46%. Zob. także: UNICEF: Investing in Youth Policy, UN Asia-Pacific Interagency Group on Youth (2011 r.).

5.4 Sytuacja na Fidżi jest w istocie nie do przyjęcia. Rząd kontrolowany przez wojskową juntę od czasu zamachu stanu w 2006 r. rozpoczął w 2011 r. agresywną kampanię, której celem jest zdławienie ruchu związkowego i pozbawienie pracowników na Fidżi podstawowych praw, z pogwałceniem ratyfikowanych przez rząd konwencji 87 i 98 MOP. Zniesienie swobody wypowiedzi, zrzeszania się i zgromadzeń, stosowanie tortur i nadużyć, przemoc wobec kobiet i nieletnich, naruszanie podstawowych praw pracowniczych sprawiają, że mamy do czynienia ze zmiennym przykładem dla UE. Sytuacji tej nie można dłużej tolerować. Pomimo zastosowania art. 96 Porozumienia z Kotonu, EKES uważa za niezbędne podjęcie bardziej zdecydowanych czynności w sprawie Fidżi, także w perspektywie wyborów zaplanowanych na 2014 rok i procesu opracowania nowej konstytucji.

5.5 Sytuacja na Fidżi została ponownie omówiona na sesji Rady Administracyjnej w listopadzie 2012 r., która przyjęła rezolucję w tej sprawie, także w świetle niedawnej decyzji rządu Fidżi nakazującej opuszczenie tego kraju delegacji MOP przebywającej z misją zleconą przez Radę Administracyjną⁽⁸⁾. UE musi zająć się tą sprawą w sposób spójny, gdyż poszczególne państwa członkowskie zgodnie przyłączyły się do słów potępienia zawartych w deklaracji MOP.

5.6 W tym przypadku warunki funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego są bardzo trudne, o ile w ogóle istnieją. Najbardziej podstawowe prawa społeczeństwa obywatelskiego są naruszane w ewidentny sposób, w sprzeczności ze wszelkimi zasadami demokracji, zaś EKES nie może w tej sytuacji po prostu czekać. EKES musi w swoim stanowisku przyłączyć się do pozostałych instytucji UE i działać konsekwentnie⁽⁹⁾.

5.7 Powinniśmy działać bardziej zdecydowanie zarówno na szczeblu dwustronnym, jak i w określaniu warunków udzielania pomocy UE, potwierdzając przy tym, że w odniesieniu do praw człowieka państwa członkowskie UE są zjednoczone wokół fundamentalnych, niepodlegających negocjacji zasad Unii.

6. Rola partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego

6.1 EKES uważa, że udział zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego stanowi podstawę, rozwijania różnych form partnerstwa w celu realizacji celów spójności gospodarczej i społecznej. Rola tego społeczeństwa jest jeszcze ważniejsza, gdy chodzi o poszanowanie praw człowieka i zasad demokracji, co jest warunkiem korzystania z polityki pomocy i współpracy UE.

6.2 Udział zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego jest celem priorytetowym także w tej dziedzinie, pomimo istnienia co najmniej dwóch ograniczeń: pierwszym z nich jest szczególne położenie geograficzne, a mianowicie narażenie wysp na klęski żywiołowe i rozproszenie ludności, które sprawiają, że bardzo trudno jest korzystać z tego prawa, drugie zaś dotyczy praktykowania zasad demokracji i aktywnego udziału zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w życiu instytucji.

6.3 EKES apeluje jednak, aby nie szczędzić wysiłków na rzecz angażowania przedstawicieli społeczeństw lokalnych w opracowywanie, realizację i monitorowanie projektów wspólnotowych, w szczególności związanych z ochroną środowiska, dialogiem społecznym i obywatelskim rozwojem oraz obroną demokracji i praw.

6.4 EKES wzywa do niezwłocznego podjęcia działań na rzecz utworzenia partnerstwa między UE a regionem Pacyfiku, z udziałem zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, w celu skutecznego rozwiązywania problemów tego regionu⁽¹⁰⁾, a także do utworzenia komitetu zajmującego się monitorowaniem programów, co byłoby zasadniczym aspektem partycypacji.

7. Komentarz do działań zaleczonych w komunikacie

7.1 Działania zalecone przez UE, wśród których priorytetowe znaczenie mają zagrożenia związane ze zmianą klimatu w regionie Pacyfiku, można poprzeć jedynie częściowo z uwagi na brak zintegrowanego podejścia do zrównoważonego rozwoju regionu.

7.2 Należy wzmocnić koordynację działań pomiędzy ESDZ a różnymi dyrekcjami generalnymi Komisji, w celu określenia spójnych i strategicznych programów, koncentrujących dostępne środki na ochronie środowiska i rybołówstwie, a także na zintegrowanych programach rozwoju zrównoważonego i rozwoju obszarów wiejskich.

7.3 EKES podziela pogląd, że należy zintensyfikować dialog z instytucjami lokalnymi. Dobre byłoby jednak bardziej systematyczne zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego w formie stałego forum oceny pomocy i badania jej oddziaływania.

⁽⁸⁾ Komunikat prasowy TUC w sprawie Fidżi z 19 września 2012 r. i dalsza dokumentacja MOP w przygotowaniu.

⁽⁹⁾ Zob. pismo Rady.

⁽¹⁰⁾ Opinia EKES-u w sprawie „Rola społeczeństwa obywatelskiego w wielostronnych umowach handlowych między UE, Kolumbią i Peru”, Dz.U. C 299 z 4.10.2012, ss. 39–44.

7.4 EKES uważa, że należy nadać ciągły charakter spotkaniom pomiędzy darczyńcami a odbiorcami w celu zagwarantowania koordynacji programów, na które Komisja zwróciła uwagę. Kwestią o znaczeniu podstawowym pozostaje ustalenie przeznaczenia pomocy i ocena jej skuteczności. W tym kontekście, poza działaniami zapobiegawczymi w formie informowania i szkolenia istotny jest monitoring prowadzony w ramach wspólnego komitetu, skoncentrowanego wokół podmiotów społecznych i obywatelskich.

7.5 Jak już wspomniano, należy w większym stopniu uwzględnić oceny dotyczące poszanowania podstawowych praw, niedopuszczalnej sytuacji kobiet w regionie, braku miejsc pracy dla ludzi młodych oraz roli społeczeństwa obywatelskiego we wszystkich krajach, a w szczególności w odniesieniu do sytuacji na Fidżi.

Bruksela, 17 stycznia 2013 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON
